

Bijlage 1: Enkele woorden uitleg bij het reglement

Achtergrond

In diverse verkavelingsvergunningsdossiers waar de ZOLAD om advies werd gevraagd, werd in negentig procent van de gevallen een archeologisch vooronderzoek geëist. Het argument hiervoor was enerzijds de uitgestrektheid en dus de impact van de werken op het archeologische bodemarchief, en anderzijds de decretale archeologische zorgplicht waardoor de verkavelaars verplicht zijn het onderzoek te bekostigen (archeologiedecreet 1993, art. 4, par. 2). Tijdens overleg met de verkavelaars werd dit steeds omstandig uitgelegd en beargumenteerd. Ondanks de decretale verplichting, probeerden enkele verkavelaars, weliswaar begrijpelijk maar onterecht, steeds hun verantwoordelijkheid te ontlopen. Dit lukte niet, maar zorgde wel voor wrevel tussen de diverse partijen. Om dergelijke vervelende situaties in de toekomst te vermijden en om de verkavelaars in zekere zin tegemoet te komen, deed de ZOLAD in deze een voorstel.

Basisprincipes bij het voorstel

Het voorstel gaat uit van enkele basisprincipes en vereisten:

- Een verkavelaar-projectontwikkelaar kan/mag niet gestraft worden omdat er zich in een wooninbreidings- of woonuitbreidingsgebied een archeologische site bevindt. De verkavelaar heeft immers geen invloed op de bestemming van het terrein, deze ligt vast in ruimtelijke plannen en deze zijn opgesteld door de overheid;
- Een verkavelaar-projectontwikkelaar kan/mag niet gestraft worden omdat er de gemeente waar verkaveld wordt deel uitmaakt van een intergemeentelijk archeologisch samenwerkingsverband;
- Een gemeente die deelneemt aan een archeologisch samenwerkingsverband, staat in voor een dienstverlening op het gebied van archeologie. Deze dienstverlening bestaat erin het dossier, met zo weinig mogelijk nadelen voor de verkavelaar-projectontwikkelaar, te begeleiden en hem te wijzen op eventuele problemen. Archeologie *kan* daar één van worden;
- De onzichtbaarheid en onbekendheid van het ondergrondse archeologische erfgoed;
- De rechtszekerheid voor de verkavelaar-projectontwikkelaar;
- De verkavelaar-projectontwikkelaar bekostigt enkel dat onderzoek dat plaatsheeft op de locatie van toekomstige bodemingrepen waar vooronderzoek de aanwezigheid van archeologische resten aantoonde. Met andere woorden: het definitieve onderzoek wordt bekostigd door de verkavelaar-projectontwikkelaar, voor het vooronderzoek moet een andere oplossing gevonden worden.

Voorstel

Uitgaande van het principe dat de bestemming wordt vastgelegd door de (lokale) overheid, is het in feite aan de (lokale) overheid om het vooronderzoek te bekostigen.

Dergelijk vooronderzoek legt dan de locatie van archeologische structuren bloot en duidt de kwaliteit en de aard van de aanwezige archeologische sporen.

Dit heeft niet alleen voordelen voor het archeologisch onderzoek, het heeft ook voordelen voor de andere betrokken partijen:

- ten eerste is de zorgplicht gemakkelijker te definiëren: de locatie is immers gekend en de 'zorgruimte' is in wezen afgebakend - dit laat toe om de kosten eenduidig te becijferen wat ten goede komt aan de rechtszekerheid voor alle partijen.
- ten tweede vergemakkelijkt dit de opmaak van de bindende bepalingen van de verkavelingsvergunning, wat aftoetsing en controle vergemakkelijkt. Ook dit geeft meer rechtszekerheid.
- ten derde laat het bestuur de keuze aan de verkavelaar-projectontwikkelaar om zelf zijn zorgplicht in te vullen. In het geval er zich in het te verkavelen gebied archeologische structuren bevinden, heeft de verkavelaar-projectontwikkelaar twee mogelijkheden: a) het bekostigen van een definitief onderzoek of b) het nemen van andere maatregelen waardoor onderzoek niet nodig is, bv. door een herlocalisatie van de verstoringen, i.c. de wegenis of de inplanting van de gebouwen, waardoor de archeologische site niet verstoord wordt.

Voor de gemeente heeft dit voorstel, als dienstverlener (1), uiteraard implicaties. Zo zullen er per wooninbreidings- en woonuitbreidingsgebied in de gemeentelijke begrotingen kredieten moeten voorzien worden om een vooronderzoek te bekostigen. Dit hoeft niet per se in één beweging gedaan worden. Er kan zeker overwogen worden dit over meerdere jaren te spreiden.

Per hectare zou een budget moeten voorzien worden van 4000 à 5000 €, afhankelijk van de situatie (2) Deze som houdt het veldwerk en de rapportage van de geleverde werkzaamheden in. De uitvoering ligt in handen van externe archeologen, niet van de ZOLAD (3). De ZOLAD coördineert weliswaar het geheel, zorgt voor de communicatie tussen de verkavelaar-projectontwikkelaar, de uitvoerende archeologen en de gemeente en ziet ten slotte toe op de kwaliteit van het onderzoek.

Bijlage 2: het reglement

ZOLAD-reglement inzake archeologisch vooronderzoek in wooninbreidings- en woonuitbreidingsgebieden sam2007/12 evd/zolad

De gemeenteraad,

Gelet op het rijke archeologische bodemarchief in de gemeente;

Overwegende dat dit archeologische bodemarchief uiterst kwetsbaar is;

Gelet op de onzichtbaarheid van het ondergrondse archeologische erfgoed;

Gelet op de nakende implementatie van het verdrag van Malta in Vlaamse decreten;

Overwegende dat er in de gemeente gestreefd wordt naar een behoud van archeologische monumenten in situ of naar een behoud ex situ wanneer er geen alternatieven zijn;

Gelet op de archeologische zorgplicht (Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999) en 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003);

Overwegende dat het archeologische erfgoed van gemeenschappelijk belang is;

Overwegende dat de gemeente aandacht heeft voor archeologie en het als één van haar taken ziet zorg te dragen voor dit erfgoed;

Overwegende dat rechtszekerheid voor alle partijen prioritair is en het raadzaam is dat de zorgplicht door de zorgdrager op advies van de archeologische uitvoerder zelf kan gedefinieerd worden;

Overwegende dat een kostendelend principe in de archeologische praktijk wenselijk is

Gelet op het besluit dd. 3 mei 2004 van de gemeenteraad om deel uit te maken van een intergemeentelijk archeologisch samenwerkingsverband (ZOLAD);

Overwegende dat er een archeologische inventaris in opmaak is;

Overwegende dat deze archeologische inventaris op het terrein dient gecontroleerd te worden zodat er wetenschappelijke verantwoorde keuzes kunnen gemaakt worden wat betreft archeologie;

Overwegende dat archeologie voortdurend aan belang wint in de hedendaagse maatschappij;

Overwegende dat een verkavelaar-projectontwikkelaar niet mag gestraft worden omdat er zich in een wooninbreidings- of woonuitbreidingsgebied een archeologische site bevindt;

Overwegende dat een verkavelaar niet mag gestraft worden omdat de gemeente Bilzen deel uitmaakt van een intergemeentelijk archeologisch samenwerkingsverband;

Overwegende dat een gemeente die deelneemt aan een archeologisch samenwerkingsverband, instaat voor een dienstverlening op het gebied van archeologie.

Gelet op alle wettelijke en decretale bepalingen terzake;

Besluit:

Art. 1 – Begrippen

ZOLAD: De Zuid-Oost-Limburgse Archeologische Dienst, het intergemeentelijke archeologisch samenwerkingsverband tussen Bilzen, Riemst en Lanaken.

Ruimtelijke ontwikkeling: het geheel van ontwikkelingen (verkavelingen, RUP's,...) zoals beschreven in het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en latere wijzigingen

Planvorming: het opstellen van plannen die leiden tot een stedenbouwkundige aanvraag

Zorgplicht: de verantwoordelijkheid zoals beschreven in het decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30/6/1993, gewijzigd bij decreet van 18/5/1999 en 28/2/2003, art. 4, par. 2

Verkavelaar-ontwikkelaar: de persoon of onderneming die beschikt over stedenbouwkundige vergunning om een gebied te ontwikkelen

Eigenaar-gebruiker: de status zoals beschreven in het burgerlijk wetboek

Archeologische monumenten en zones: de begrippen zoals beschreven in het decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30/6/1993, gewijzigd bij decreet van 18/5/1999 en 28/2/2003, art. 3

Archeologische onderzoek: het traject waartoe een archeologische opgraving en prospecties behoren. Deze begrippen zijn beschreven in het decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30/6/1993, gewijzigd bij decreet van 18/5/1999 en 28/2/2003, art. 3

Prospectie met ingreep in de bodem: begrip zoals beschreven in het decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30/6/1993, gewijzigd bij decreet van 18/5/1999 en 28/2/2003

Archeologisch vooronderzoek: Een vorm van archeologische prospectie met ingreep in de bodem waarbij een deel van het terrein bemonsterd wordt aan de hand van proefsleuven, proefputten of andere wetenschappelijke technieken. De dekkingsgraad van de toepassing van deze technieken is plaatsafhankelijk

Proefput of proefsleuf: Ingreep in de bodem waarbij gepoogd wordt een uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologisch bodemarchief op basis van stratigrafie en aanwezige archeologische grondsporen

Programma van Eisen: Het document met de aanvullende bepalingen bij de vergunning voor een prospectie met ingreep in de bodem of opgraving. Hierin wordt

het te doorlopen traject beschreven en de wijze waarop dit dient uitgevoerd te worden

Archeologische uitvoerder: Personen of ondernemingen die instaan voor de uitvoering van prospecties met ingreep in de bodem of opgravingen

Archeologische inventarisatie: Het geheel van technieken waarbij archeologische monumenten opgelijst worden. Het eindproduct is een kaart met de archeologische monumenten die tijdens het archeologisch onderzoek zijn aangetroffen

Archeologische evaluatie: Eindresultaat van een archeologisch vooronderzoek.

Herstelkosten: bewezen kosten voor het in zijn oorspronkelijke staat herstellen van het terrein na archeologisch onderzoek na bewezen schade

Art. 2 – Toepassing: doel, gebieden, eigenaars/gebruikers

§ 1. Met deze regeling wordt een wetenschappelijk verantwoorde archeologisch evaluatie van de aanwezige archeologische monumenten op het grondgebied van de gemeente Bilzen beoogt. Aan deze evaluatie is een archeologische inventarisatie gekoppeld door middel van een prospectie met ingreep in de bodem. Deze prospecties met ingreep in de bodem worden uitgevoerd in zones die op termijn zullen gebruikt worden als woon-in- of woon-uitbreidingsgebied. Het archeologische vooronderzoek heeft plaats voordat er sprake is van enige ruimtelijke ontwikkeling of planvorming in deze gebieden.

§ 2. Deze regeling heeft betrekking op onderzoek voorafgaand aan elke ontwikkeling, niet met het oog op ontwikkeling. In die zin wordt de regeling niet toegepast wanneer de verkavelaar gekend is, bekend wordt of wanneer er al plannen tot ontwikkeling van een bepaald gebied bestaan. In dat geval wordt noch het vooronderzoek, noch het onderzoek bekostigd door de gemeente.

§ 3. De gebieden die voorwerp zijn van deze regeling staan opgelijst in het Gemeentelijk Ruimtelijke Structuurplan van Bilzen onder de hoofding woon-in- en woon-uitbreidingsgebieden. Een lijst van deze gebieden bevindt zich in de bijlage. Er wordt, met het oog op de haalbaarheid van de regeling, jaarlijks een prioriteitenlijst van aan te pakken gebieden opgesteld door de gemeente in overleg met de ZOLAD. Deze lijst wordt opgemaakt in functie van nakende ruimtelijke ontwikkeling, planvorming of noodzaak.

§ 4. De eigenaars en gebruikers van de gebieden die voorwerp uitmaken van deze regeling worden schriftelijk op de hoogte gebracht. Er worden afspraken gemaakt met betrekking tot toegankelijkheid, eventuele vondsten en herstelkosten.

Art. 3 – Toepassing: archeologie

§ 1. De ZOLAD schrijft voor elk gebied op de prioriteitenlijst een Programma van Eisen. Op basis van dit Programma van Eisen worden archeologisch uitvoerders aangeschreven.

§ 2. Het bepalen van de archeologische uitvoerder is voorwerp van een raamcontract dat wordt goedgekeurd bij afzonderlijke beslissing van het schepencollege.

§ 3. De archeologische uitvoerder voert het archeologische vooronderzoek uit door het graven van proefputten of proefsleuven, gestipuleerd in het Programma van Eisen

Art. 4 – Eindproducten

§ 1. Het eerste eindproduct is een oplistings van maatregelen die door de ontwikkelaar zullen moeten worden genomen indien de archeologische monumenten niet voor vernietiging gevrijwaard kunnen worden. Er worden ook voorstellen gedaan om de archeologische monumenten in situ te bewaren.

§ 2. Deze maatregelen worden ook meegedeeld aan de eigenaars van de gronden, zodat ze later in eventuele notariële akten opgenomen kunnen worden.

§ 3. Het tweede eindproduct van de archeologische inventarisatie en evaluatie is een kaart met de archeologische erfgoedwaarden.

§ 4. Op basis van de inventarisatie en evaluatie worden verdere stappen genomen in functie van later archeologisch onderzoek.

Art. 5 – Financiering

§ 1. Er worden in het jaarlijks budget onder art. 778/773-81 kredieten voorzien op basis van de jaarlijks aangepaste prioriteitenlijst. Per hectare wordt een som voorzien van 5000 €. De totale voorziene som mag de 80.000 € niet overschrijden.

§ 2. Er wordt aan de eigenaars en gebruikers de mogelijkheid gegeven een herstellingskost te vorderen. Deze kost dient in ieder geval bewezen

Art.6 – Uitwerking

§ 1. Het college van burgemeester en schepenen wordt belast met de uitvoering van dit besluit dat van kracht wordt vanaf 1 januari 2008.

§ 2. Deze beslissing wordt voor kennisgeving en nuttig gevolg overgemaakt aan de ZOLAD.

Bijlage 3: aanvraagformulier van ZOLAD-documenten

Ondergetekende, (Naam).....
van (medium).....

(Adres).....
.....

en is te bereiken op

(Telefoonnummer).....

en via

(E-mail).....

vraagt aan (aankruisen):

- Beleidsplan 2005-2010 ZOLAD
- Jaarverslagen 2005-2007
- Nieuwsbrief
- info over een archeologische site: (specifieer).....
- Andere:

Handtekening

.....

¹ Verkavelingen in gemeenten die geen deel uitmaken van een archeologisch samenwerkingsverband lopen het risico stilgelegd te worden na een positieve werfcontrole, met alle gevolgen van dien...

² De situatie kan door de ZOLAD geëvalueerd worden door middel van een bureaustudie.

³ Uitvoering van archeologisch onderzoek, noodonderzoek uitgezonderd, behoort niet tot het takenpakket van de intergemeentelijke archeoloog.